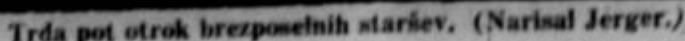

Deputacija se je nato ustavila v delavskem departmantu, kjer je govorila s podtajnikom M. McGradyjem. Po daljši konferenci jim je objubil, da bo takoj s pil v stike z vodji mednarodne unije v interesu stavkarj. Skušal da jih bo pridobiti, priznajo stavko za legalno in skupno konferenco s predstavniki družb, ki naj vzame v pritožbo vzroke stavke. V svoji misli McGrady ni uspel, ker prvi vodjih unije naletel na neuspeha.

Slednji so tudi zavrgli kompromisni načrt za dosedaj.

(Dalje na 3. strani.)

PROSVETA

THE ENLIGHTENMENT

GLASILO IN LASTNINA SLOVENSKEGA NARODNEGA

PODPORNE JEDNOTE

Organ of and published by the Slovene National Benefit Society

Haroldina: na Zdravstveno (izredno) v Kanadi \$4.00 na leto, \$1.50 na pol leta, \$1.50 na četrti let; na Čisto \$7.50 na leto, \$2.50 na pol leta; na tretje \$2.50.

Subscription rates for the United States (except Chicago) and Canada \$4.00 per year, Chicago and Cleveland \$7.50 per year, foreign countries \$9.00 per year.

One dollar per annum. Subscriptions in arrears should be paid in advance. Subscriptions in arrears should be paid in advance. Subscriptions in arrears should be paid in advance.

Advertising rates on agreement. Manuscripts of communications and unsolicited articles will not be returned. Other manuscripts, such as stories, plays, poems, etc., will be returned to sender only when accompanied by self-addressed and stamped envelope.

Headed on the far left with a picture of PROSVETA

3007-40 St. Lawrence Ave., Chicago, Illinois

MEMBER OF THE FEDERATED PRESS

138

Predpotopni "dokazi"

Burbonske pameti ni prav nič sram, kadar se stoletja ali celo tisočletja nazaj po kakem "zgledu", s katerim hoče "dokazati", da je kakšna socialna reforma ali socialni preobrat v današnji dobi nelogičen, nenaraven ali protinaraven.

Srednjeveški burbonci — vsaka doba ima svoje burbonce, to je ljudi okamenelih idej, in fiksne pameti — so navadno "pobili" vsako novo misel s citati iz sv. pisma. Karkoli se ni strinjalo z besedami biblije, je bilo napačno, zmotno in zločinsko! Ker je bilo sv. pismo takrat zakon za vse ljudi pod krščanskimi despoti, je razumljivo, da je vsako "dokazovanje" na podlagi biblije držalo kakor jeklo. Danes seveda "dokazovanje" te vrste ne drži med političnimi in ekonomskimi burbonci, toda za tepe je dovolj drugega materiala iz starih časov.

Pred kratkim je Hearstov burbonski članek "pobil" komunizem. Razume se, da po Hearstovi pameti je komunizem isto kot socializem; demokratičnega socializma ti fanatiki ne poznajo in sploh ne morejo poznati. Članek je torej "pobil" komunizem — z zgledi iz dobe puritanskih pilgrimcev v Massachusettsu pred več kot dvesto leti.

Pilgrimci so prakticirali neke vrste "komunizem". Imeli so skupne občinske žitnice, v katere so dajali prideleke in potem prejeli iz teh žitnic vsak svoj delež. Koliko resnice in uspeha je bilo na tem pilgrimskem "komunizmu", nam ni znano, toda po Hearstovem članku je bil ta "komunizem" velika mizerija in končno popoln polom. Farfarji so se zlenili in nihče ni hotel delati; vsakdo je hotel le jemati iz skupne žitnice, nihče pa ni hotel prinašati v žitnico. In kajpada, to naj bo dokaz, da v komunistični oziroma socialistični družbi ne bo nič drugega in da je taka družba nemogoča, ker je proti človeški naturi!

Demagoški članek se je igral le z učinkom pilgrimskega poskusa, docela pa je zamolčal vzrok. Njegova trditev, da je človeška natura proti socializaciji dobron, je bunkum. Človeška natura je le beseda, ki ne pomeni nič konkretnega, nič objektivnega; človeška, živalska in rastlinska natura je posledica realnih eksistenčnih razmer. Človek — kakor žival in rastlina — se privadi vsemu in vsaki navadi, ki traja dolgo, je naravna! Človek je bil včasih v splošnem kanibal (jedel je človeško meso) in takrat je bilo to zanj naravno, ko se je po odvadi tega, je postal kanibalizem zanj protinaturen.

Pilgrimski komunizem ni bil prvi niti edini, ki se ni obnesel. Saj so tudi prvi kristjani v Mali Aziji imeli nekakšne komunistične občine; nekatere druge verske organizacije so poskušale isto. Vse to je padlo v vodo. Zakaj? Zato, ker je bila produkcija pri vseh teh poskusih — individualna. Ko človek sam nekaj prideluje in izdeluje in rabi sam svoje orodje, hoče tudi imeti svoj produkt. Individualno delo je primitivno delo, ročno delo in zato je težko. Iz tega razloga noče posameznik delati za druge ljudi, a tudi zase zelo nerad, razen če je primoran. To je bil vzrok suženjstva in kasneje tlačanstva — to je vzrok, da delo danes kupujejo za piškave mezde.

Individualna produkcija dobron je porodila individualno, privatno lastnino. Ta produkcija in lastnina je prilaša z obdelovanjem zemlje, ko je lahko vsak posameznik s primitivnim orodjem obdeloval kos zemlje, si zgradil bajto in si sam naredil svojo obleko. Dokler je obstal sistem individualne produkcije, je bila privatna svojina dobra in potrebna in vsak kolektivni poskus je moral propasti.

Strojna, masna produkcija je pa ta sistem korenito spremenila. Strojna, to je industrijska produkcija je kolektivna ali socialna, ni več individualna — ostala pa je privatna last produkta in kapitala. To je tista strašna kontradikcija, ki povzroča vso konfuzijo po svetu zadnjih trideset let. Socialna produkcija zahteva socialno last kapitala in produkta in potem bo spet ravnotežje!

Zavajalni burbonci, ki kažejo na polome komunističnih poskusov v dobi individualne produkcije, povedo le pol resnice, drago polovico pa zamolče. Nočejo povedati, da je moderna industrijska produkcija kolektivna in socialna po svoji naturi in zato zahteva tudi kolektivno in socialno last kapitala in produkta!

Vse to zavajalno "dokazovanje" burboncev pade v vodo bržko večina delavcev spozna to veliko resnico.

Glasovi iz naselbin

Zanimive beležke

Vodja angleške delavske stranke bo govoril v Clevelandu

Cleveland, Ohio. — Ena najvažnejših konvencij socialistične stranke Združenih držav se bo uradno odprla v soboto dopoldne dne 23. maja. Važne konference se bodo vršile že v četrtek, 21. in v petek, 22. maja. Na teh konferencah se bo razpravljalo o taktiki in o delovanju članstva stranke v delavskih u-nijah, proti vojni in fašizmu, o delovanju med mladino in ženskami itd. Konvencija se bo vršila v Public auditoriju, v takozvani dvorani "Ball room", v četrtem nadstropju.

Ob 7.30 zvečer v soboto, 23. maja, se bo pa vršil ogromen shod v Music Halli. Na tem shodu bodo govorili prominentni delavski voditelji in sicer: George Lansbury, voditelj del. stranke v Angliji, Julius Hochman, podpredsednik International Ladies Garment Workers unije, Frank Crosswaith, zamorski orator in vodja delavskega odbora med črnici, Daniel W. Hoan, župan mesta Milwaukee, Leo Krzycki, podpredsednik Amalgamated Clothing Workers unije in Norman Thomas, voditelj socialistične stranke.

Na tem shodu bo nastopilo tudi več pevskih zborov, med njimi soc. Zarja, ki bodo skupno zapeli par delavskih pesmi. Vstopnice na ta zanimiv in podčuljiv shod se dobijo pri članih soc. stranke v Clevelandu. Slovenskim delavcem in delavkam se priporoča, da si vstopnice nabavijo v predprodaji, ker pri blagajni na večer shoda jih najbrže ne bo mogoče več dobiti, ker med delavstvom vlada veliko zanimanje za ta shod. Cena vstopnic je 25 centov.

V ponedeljek 25. maja zvečer ob 7. uri se bo vršil banket v hotelu Allerton, E. 13th st. in Chester. Na tem banketu bosta govorila kandidata za predsednika in podpredsednika, katera bosta v ponedeljek na seji konvencije nominirana. Stoloravnatelj bo Devere Allen iz Connecticuta. Clarence Senior, tajnik soc. stranke, bo razjasnil volilni načrt stranke za jesenske predsedniške volitve. Po končanem banketu in programu se bo vršila plesna zabava. Govor predsedniškega kandidata na tem banketu bo razposlan po radio-omrežju. Vstopnina na banket je \$1.25. Kdor le zmore, naj si kupi tudi vstopnico za banket, duševnega in telesnega užitka bo dovolj.

Volilna zmaga delavstva v Franciji blagovolno vpliva na delavstvo po celem svetu, in delavstva v Ameriki bi mogla dati energijo in voljo za aktivno udeleževanje za socializem. Stroški v zvezi s konvencijo so veliki in članstvo soc. stranke v Clevelandu je obvezano jih kriti. Ko smo sklenili apelirati na eksekutivno soc. stranke, naj odloči, da se vrši konvencija v Clevelandu, smo se zavedali velike odgovornosti in stroškov. Računali smo pa na vas — simpatičarje delavskega gibanja, da boste nam nudili kooperacijo. Zato na

vas v imenu pripravljalega odbora ponovno apeliram, da se udeležite shoda v soboto, 23. maja, in po možnosti banketa v ponedeljek, 25. maja, ker s tem boste nam pomagali kriti obvezne stroške, sami boste pa imeli dober duševen užitek od programa in od prvovrstnih govornikov. Za odbor,

Louis Zorko.

O poplavi in zahvala

Johnstown, Pa. — Razmer v tej okolici ne bom opisoval, reči pa moram, da so 50% bolje kakor pred poplavo. Sem eden izmed prizadetih po tej katastrofi in prošim uredništvo, da mi da v Prosveti nekaj prostora. Vsega ne bom opisal, ker so to storili že drugi, štejem si pa v dolžnost, da se zahvalim enotni, društvu in posameznim prijateljem za pomoč, ki ste nam jo nudili v sili.

Ko je začela voda prihajati v prodajalno, prideta dva slovenska fanta, Frank Glavach in Erny Vidmar, ki sta se pomudila, da mi pomagata znesti blago v drugo nadstropje. Res smo začeli in naredili nekaj potov, nakar sem rekel, naj s tem prenehamo in le spravimo spodnje blago na pult. Mislim sem, da ne bo vode več kakor za dva ali tri čevlje.

Ko smo bili s tem gotovi, smo že gazili v vodi do kolen, nakar jo hitro pobrišemo iz trgovine. K sreči sem imel fordsko zadaj na "eli", ki je nekoliko višje. Zasedemo avto in se hitro odpeljemo v Highland Park. Ustavimo se pri Glavachvih. Prav nič nisimo vprašali, če imajo kaj prostora ali ne: enostavno smo se napravili "domače". Za nami pridejo še tri družine, ki store isto. Mr. Glavach se sam ni mogel domov radi velike vode, nakar je šel po njega sin. Ko pride domov, mi rečem, da ima dosti "boarderjev" in ne vem če bo za vse prostora. "O, bo že šlo," mi pravi. In tako smo tam bili dva dni. Hvala za postrežbo in stanovanje!

Drugi dan dopoldne, ko je voda začela upadati, smo se podali v dolino proti domu, da vidimo, kako je. Vse navzkriž je ležalo — stoli, mize, zaboji od bonbonov. Blago vse sprideno. Takoj sem mislil, da se ne velja pripravljati k delu. Najbolje je, da vse skupaj pustimo. Pridejo Andrej in Anton Vidrih ter Martin Lovko. Pregledujemo stvar za stvarjo. Andrej Vidrih mi pravi, da sam ne bom nič naredil. "Pride-mo skupaj popoldne in ti pomagamo tole šaro in blato 'spucat'," sugestira Andy. In tako se je tudi zgodilo. Tudi ženske so pripeljali s seboj — mrs. Vidrih, mrs. Ukman in mrs. Miklačić. Najlepša hvala vsem!

Ker nismo imeli kje kuhati niti s kom, pride Frank Tomaše in mi pravi, naj pridemo za par tednov k njemu, ker je blizu. Tako smo tudi storili in ostali tam toliko časa, da smo za silo popravili dom. Hvala lepa! Zahvaliti se moram tudi mr. in mrs. Josephu Požarju za delo in pomoč, nadalje Charlieju Hurbarju, ki je bil zelo priden in ve-

Družina Paula Greena, najemniškega farmarja v Jeni, La.

liko pomagal, mrs. in mr. Michaelu Evanichu, mr. in mrs. Fiketu za truck in mr. Plesnikarju. Hvala tudi mojemu bratrancu in ženi, ki sta nas prišla obiskat. Zahvaliti se moram tudi društvu Triglav, ki je plačalo assement, tako tudi društvu Naša sloga, posebno se pa moram zahvaliti Slovenski narodni podporni enoti za ček v znesku \$50. Nisem pričakoval tako točnega dela od glavnih uradnikov. Istotako tudi hvala Slovenskemu samostojnemu podpornemu društvu za ček v vsoti \$15.

Ako sem izpustil imena drugih, prosim, da mi oprostijo. Vsem skupaj se še enkrat zahvaliva.

Frank Zalar in soproga.

Stara znanca

La Salle, Ill. — Z zanimanjem sem čital spomine iz svetovne vojne, katere je opisal rojak Frank Suhadolnik iz Clevelanda. Dasiravno on omenja, da se nisva osebno poznala, se ga jaz kot desetnika zelo dobro spominjam. Da se on mene ne spominja, je krivda v tem, ker sva bila vsak pri drugi stotnji. Znanih mi je več galiških mest, kar mi je dalo povod, da sem njegov opis še bolj z zanimanjem čital.

Da so se v moji odsotnosti v Galiciji vršili hudi boji, sem razvidel, ko sem se vrnil. Od celega polka sem našel le par sto mož. Vse te boje je resnično opisal omenjeni rojak. Ker po moji vrnitvi v Galicijo nisem Suhadolnika nikjer opazil, sem takoj v njegovem prvem listu zaslutil, da je bil v Rusiji zajet. Da se v tem nisem motil, sem razvidel v njegovem drugem listu. John Furar.

Klub vdovcev in vdov

Milwaukee. — Že dalj časa se je gojila želja, da si vdovci in vdove v Milwaukeeju, West Allisu in okolici ustanovimo svoj klub in si tako omogočimo nekaj več razvedrila potom sej, domačih zabav, piknikov itd. Tudi prireditve drugih društev se bomo lahko skupno udeleževali ter nam ne bo treba od strani gledati, kako se drugi zabavajo. V drugih besedah, naš namen je, da kolikor mogoče pozabimo na osamljenost v večkratni prijetni družbi.

V svrhu ustanovitve kluba je bila sklicana seja 5. aprila. Vseled zelo slabega vremena na ta dan se niso mogli se udeležiti vsi, ki so se prej že prijavili, vendar

nas je bilo navzočih zadostno število, da se je klub ustanovil ter je bil izvoljen odbor.

Novi odbor že pridno agitira za nove člane in povsod se kaže zanimanje ter se ideja splošno odobrava. Prihodnja seja se vrši v četrtek večer, 14. maja, v Tamošnji dvorani, 739 W. National Ave. Določili bomo večer za prvo domačo zabavo, katero priredimo v kratkem.

Uljudno vabimo vse vdovce in vdove, da se nam pridružijo. Pristopnina je samo \$30, in članarina 25c mesečno. Torej na svidenje 14. maja!

Louis Barborich, tajnik.

Koncert pevskega zbora "Zagreb"

Lorain, O. — Dolga zima nas še vedno otepa z repom, toda posloviti se mora. Solnce se počasi pomika proti ravniku in topleje postaja vsak dan. Ako se želite počutiti toplo ne samo na telesu, tedaj pridite v nedeljo dne 17. maja v Slovenski narodni dom. Ogleda vam bo srce in duša bo radosti poskakovala, kajti ta dan priredi hrvaški pevski zbor "Zagreb" svoj veliki spomladanski koncert, pričetek ob 7.30 zvečer.

Priliko boste imeli slišati krasno novo pesem "Popotnico Hrvatske Bratske Zajednice", katero je spisal in uglasbil pe-vovodja "Zagreba" Matija Novčić, poznani glasbenik in skladatelj. Vedite tudi, da so na programu najzibrajše slovenske pesmi.

Ob spomladnih večerih vse duhti in obuja življenje. Ob pesmi se bo tudi vam spomin vrnil v rodne kraje. Srce vam bo hitreje gnalo kri po žilah ob spominu na mladostne dni, ko ste pod košato lipo hrepneli in prepevali v fantovskem krogu tisto znano: "Odprli, odprli mi kamrico." Po programu bo ples in zabava, dokler petelin prvič ne zapoje. Vstopnice pred koncertom se dobijo v SND.

Frank Posavec.

Konferenca Prosvetne matice in priredba

Milwaukee. — Z navdušenjem čitamo vesti o zmagah evropskega delavstva, ki si osvaja deželo za deželo z glasovnico. Te zmage so nam pač jasen dokaz, da moramo dati več pažnje delavskim ustanovam, ako hočemo tudi mi beležiti uspeh. Uspeh pa je odvisen od volje posameznikov, zato je dolžnost vsakega, da podpira in širi že obstoječe delavske ustanove.

V nedeljo dne 17. maja se bo tukaj vršila konferenca okrožne Prosvetne matice, prekristne ustanove med ameriškimi Slovenci, ki deluje na prosvetnem polju pod okriljem JSZ. Konferenca prične zborovati ob 9. uri dopoldne v SST dvorani, popoldne ob tretji pa se bo vršila priredba z bogatim programom. Za konferenco je prirejata kluba št. 37 in 180 JSZ.

Uprizorjeni bosta dve kratki igri. Šalovita "V nedeljo jutro" bo igrana v slovensčini, "Shrapnel" pa v angleščini. Nastopijo tudi trije pevski zbori — Planinska roža, Naprej in Zvon. Med programom bosta govorila sodrug Biemiller, urednik Wisconsin Leaderja in prosvetni direktor okrajne socialistične stranke, ter Joško Oven iz Chicaga. Po končanem programu bo ples. Igrale bodo Martinškovice dekleta. Vstopnina v predprodaji 25c, pri blagajni 30c. Na svidenje 17. maja v SST dvorani!

Za pripravljani odbor.

Frank Matkovich.

Da li verujem v ameriški sistem?

(Tretji članek serije)

Inozemec, ki se je odločil ostati v Združenih državah in misli na državljanstvo, stoji pred drugim osnovnim vprašanjem. Ni to vprašanje, ki se da zlahka formulirati. Večinoma to vprašanje, na katero priseljenec odgovorja, ne da bi ga določno izrazil z besedami. In vendar je fundamentalne važnosti.

Ako se je inozemec odločil nastaniti se vedno v Združenih državah, je to navadno storil, ker je sverjen, da je to najboljše mesto za njega. Mnogo stvari je tukaj, ki niso všeč, mnogo primerov nepravilnosti krivice kot v vsaki državi, ali v splošnem mnenju tukaj včasih — ugaja mu duh Amerike, njeno prostost, neodvisnost, njen čut enakosti, njeno odločni namen, da vlada samo sebe in da stvari boljše življenje za povprečnega človeka v žensko. Vse vsem hiban in v manjkljivostim in ima rad ameriško ljudstvo in hoče biti eden izmed njih.

Ta misel, ali nekaj sličnega, je v glavi vsake priseljenec, ki so se odločili ostati vedno v Združenih državah. Ko odgovorja na vprašanje: Hočem-li nastaniti se za vedno v Združenih državah, so obenem odgovorili vprašanje: Ali verujem v ameriški sistem?

Ali ravno zato, ker večina ljudi smatra odgovor kot nekaj samo umevnega, ne smemo omaloževati dejstva, da inozemec, ki misli na državljanstvo, mora pošteno odgovoriti vprašanje: Ali verujem v ameriški duh ameriški (politični) sistem?

Ako na to vprašanje ne more popolnoma pošteno odgovoriti z "da", tedaj nima pravi postati ameriški državljan. Že sama pravo-mnost govori na to, da narod, ki sprejme nove člane v svoje telo, sme zahtevati, da on veruje v splošni sistem vlade, ki ga je ta narod ustvaril. Neki inozemec utegne na primer le uverjen, da kraljevina nudi najboljše vlado na svetu. Ali pa utegne verovati v diktatorstvo ene ali druge vrste. Ako je temu tako, on ne more podeliti poštene prisega, kot jo mora podeliti vsak ameriški državljan, da bo podpiral in branil konstitucijo Združenih držav. Utegne verovati v prevrat obstoječe oblike vlade v Združenih državah. Ako je temu tako, ne more postati ameriški državljan. Obični uradniki, od šerifa na deželi do predsednika Združenih držav, so izvoljeni po večini naroda in zastopajo voljo te večine. Nikdo jih ne smatra za nezmotljive — in dejanski so vsi vršeni svobodni kritiki in jih narod doživlja spreminja. Ameriško ljudstvo more spre-niti svojo vlado, kadarkoli se mu ziblji. Spremeniti more svoje zakone, da se prilagodi toku časa. Konstitucija določa redni način, kako naj se te spremembe izvedejo. Ni posameznik ali skupina nima pravice, da se skuša take spremembe na kak drug način.

Skratka, ljudstvo je vlada Združenih držav. Prevrat vlade bi pomenjal prevrat volje ljudstva.

Ko inozemec sprejema ameriški duh ameriški sistem in postane ameriški državljan, postane del ameriške vlade. — F. L. I. S.

Pod goro ...

Prišel je Abesinec iz Abesinije, živeti je hotel kakor mu gre: pod goro, pod to goro zeleno.

Prišel je Italijan iz Italije, požrl Abesinca in sankcije: pod goro, pod to goro zeleno.

Prišel je Nemec iz Nemčije, zasedel Porenje a vojsko je: pod goro, pod to goro zeleno.

Prišel je Anglež iz Anglije, tolažil Francoza iz Francije: pod goro, pod to goro zeleno.

Prišla bo smrt iz vojašnice, vzela Evropo iz norišnice: pod goro, pod to goro zeleno.

Ivan Rak.

Nemška volilna zgodba

Zapisala jo je "Marianne". Pravi, da si pripovedujejo v Berlinu. Na uho seveda.

V noči s četrta na petek tisti teden po volilno nedeljo 29. marca so vdri v Goerlingovo zasebno stanovanje. Vlomilec se je na posrečilo vlomiti v znamenito železno blago, no predsednika pruske vlade.

In veste, kaj so tam našli?

Uradne in popolne številke o izidu pletenice

Gobe in vitamini

Prof. Scheunert iz Lipskega je raziskal o vrsto užitnih gliv glede vitaminov. Odkriva, da vsebuje večina gob te koristne snovi, posebno dosti vitamina D, kar je posebej važno, ker tega vitamina v večini užitnih rastlin ni.

Sluka kaže notranost trgovine v Palmerju, Alaska. To naselbino je ustanovila vlada za brezposelne z ameriškega srednjega zapada.

Vesti iz Jugoslavije

(Izvirna poročila iz Jugoslavije.)

ki je zahteval tri smrtne žrtve
Da so se v Kričevini pri Vur-
gu stekli fantje s koli in noži,
so se poročali. Navedli smo,
da je mrtve obležal 25-letni vi-
šarjev sin Franc Krepek. Nje-
gov brat Alojz Krepek je bil tu-
ranjen ter je na poti domov
prijel v pujsko bolnišnico, kjer
je bil s smrtjo.

Nove vesti poročajo, da je tu-
 Alojz Krepek podlegel. Imel
stomljen tili in zdravnik
sprevidel, da je vsaka pomoč
zmanjšan. Zato je prišel brat z
kmalu umrl. Njegov
izguba dveh sinov pa je
prepečen mater tako potrla,
da ji je potilo srce in je umrla.
Zahteval v treh dneh tri
smrtne žrtve. Deset fantov je
prijel sodišču, aretirali so
tudi nekaj deklet, ki so se men-
deležila pretepa.

Trije požigi v treh dneh
V Zgornji Gorici pri Račah
ariborska okolica) so prežve-
vali tri razburilne noči za-
red. Najprej je zagorelo po-
stojni gospodarsko poslopje po-
stojnice Šramlove in je pogore-
lo tudi gospodarsko poslopje po-
stojnice Pernatove (ali Prenar-
ca), da imata škode za kakih
tisočakov. Naslednjo noč
araj ob isti uri je zagorelo go-
spodarsko poslopje posestnika
Čalofige. Tretjo noč pa
zagorelo gospodarski poslopji
posetnikov Alojzija Pauka in
Istara Sitarja v isti vasi. Vsi
je požari so nastali skoraj ob
uri v treh zaporednih nočeh
vsi vasi, zato domnevajo, da
je za požigalstvo delo. Škode
so vsi posestniki za kakih
2.000 Din. Orožništvo prei-
še in išče storilca, a ga ne mo-
je izslediti. Vsa poslopja so
krita s slamo in dovolj ali
zavarovana.

Samomor radi 200 Din
Pri dimnikarju Klanšku v
Kričevini je delal pomočnik Ka-
Gams, star 19 let. Ko se je
18. aprila vračal iz St.
v Rače, se je ustavil v
temu v neki gostilni in de-
al lahko dobi prenočišče.
redal je odkrito, da je zapra-
ves svoj in mojstrov denar.
gospodarjeva je napravil sa-
borih 200 Din in vendar je
el, da se ne upa domov, ker
boji gospodarja. Drugo ju-
je v gostilni popil liter vina
teške. Neki znanec ga je na-
rjal, naj gre domov, toda
je rekel, da gre v Savo.
Dvoru je res na strmeh
nem bregu odložil orodje,
slekel skoraj do nagega, za-
al in se pognal v Savo. Prija-
mu je sledil in ga je hotel
iti, a valovi so Gamsa že od-
ili v sredo Save, kjer se je
me še enkrat pojavil iz vode,
enkrat zaukal in izginil v va-
ni.

Zaradi 200 Din.
je Slovenija zapostavljena
Beograd Slovenijo zapo-
vija, ni morda le krilatice
skratne meščanske opozici-
ampak čista resnica. Ta po-
ka se izvršuje ves čas, kar
mo v skupni državi, pa naj
bi v vladi zastopali slovenski
trikale ali liberalci.

Klerikalni "Slovenec" je ne-
let, ko niso bili klerikaleci na
strano strupenostjo pi-
e tem, kolikor mu je seveda
dila cenzura ali pa je vsaj
ajal številke, koliko denarja
za južne kraje in koliko za
venijo. Tudi smo pred mese-
poročali, kako so bila latisko
razdeljena javna dela v dr-
zi, zdaj pa imamo poročilo o
kako se bo 100 milijonski
edit za javna dela porabil v
njem letu. Od teh 100 mi-
nov bo porabljenih 50 milijo-
za gradnjo cistern in vodo-
vov v krajih, kjer primanjku-
je voda. Morda bo padel kak-
tisočak tudi za vodovod kje
slovenskih krajih, morda pa
ni noben. Kajti s temi 50
milijoni se morajo zgraditi vo-
dovodi na Cetinu in veliki vodo-
vod na Jadranski progi Zagreb-
in v skrajni Dalmaciji. Tam
beležnikih postajah nimajo

ka za njuhanje, nekaj kemika-
lij in svilenih robcev, same stva-
ri, ki so v Avstriji mnogo cenej-
še kakor pri nas. Velik del ob-
mejnega prebivalstva se zaradi
siromaštva mora baviti s tiho-
tapstvom, pri čemer pa seveda
tvegajo svoje življenje.

O krvavih dogodkih v Kere-
stincu so listi morali prenehati
poročati, ker cenzura ne dovoli
objavljanja poročil o tem in po-
dobnih dogodkih, ki se jih je na
Hrvaškem pripetilo. Še nekaj,
vendar ne v tako velikem obse-
gu. Edina beseda o dogodkih
v Kerestincu je v uradnem po-
ročilu o seji vlade, na kateri sta
notranji minister dr. Korošec in
zastopnik pravosodnega ministra
poročala o teh dogodkih ter spo-
ročila, da so izvršeni vsi ukrepi,
da se krivci najdejo in kaznuje-
jo. Aretiranih da je dolez 53
oseb. To je vse, kar poročajo
zdaj listi o teh dogodkih. Med-
tem ko je cenzura prve tri dni
po dogodkih dovolila pisati o
tem, je potem izšla prepoved, da
se s poročili ne bi razburjala
javnost. Dva dni po dogodkih
v Kerestincu so baje razburjeni
kmetje v Varaždinu obkolili ma-
gistrat ter zahtevali, da župan
in svetovalci odstopijo. Ker žu-
pan tega ni hotel storiti, so
kmetje zasedli mestno hišo. To-
liko so poročali nekateri listi,
vendar pa so morali že naslednji
dan to novico preklicati, dasi je
bila menda resnična. V Brega-
ni pa so baje zažgali Sokolski
dom. Razburjenje zaradi umor-
a poslanca Brkičevića je po
vseh Hrvaški še veliko, zlasti
ker se zatrjuje, da je bil umor
organiziran s strani onih, ki bi
radi uvedli fašizem. Ti so ra-
čunali s tem, da bo ta umor do-
vedel do nasilnih dejanj, ki bi
bila pravo opravičila za uvedbo
ostre diktature. Vlada vseka-
rno mnogo razpravlja zaradi teh
dogodkov, vendar ni še sprejela
nikakih sklepov.

Za 40 služb 827 prošilcev.—S
povečanjem mestne občine je
nastala tudi potreba večjega
števila mitničarjev. Zato je ob-
čina razpisala 40 mitničarskih
služb. Prošilci so morali predo-
ložiti razna izpričevala, kar jih
je stalo s kolki kakih 150 do
200 Din. Na magistratu so se
vsak dan prijavljali s prošnja-
mi mnogi prosilci, zadnji dan
pa sta kar dva uradnika spreje-
mala prošnje od osmih zjutraj
do dveh popoldne, toliko jih je
bilo. Vseh skupaj je bilo vlože-
nih 827 prošelj, za kar so pro-
silci imeli kakih 300.000 Din
stroškov. Med temi jih je zelo
mnogo, ki so že del časa brez
dela in zaslužka ter so si izposo-
dili denar, ali pa so znosili v za-
stavljalnico, kar so še imeli, da
so lahko plačali kolike in druge
takse. Vsi so upali, da bodo
sprejeti med one štiridesete, ki
jim bo dodeljena služba. Pred
tednom so na tajni seji mestni
očaki oddali teh 40 mitničarskih
služb. Med prosilci so bili brez-
poselni delavci, pa tudi brezpo-
selni uradniki, študentje itd.
Naslednji dan so listi objavili i-
mena srečnikov in 787 prošilcev
je bilo razočaranih. Kakor ob
vsaki priliki, se tudi zdaj raz-
našajo govorice, da niso bile
službe oddane onim, ki so je
bili najbolj potrebni in da je
med kretniki celo nekaj takih,
ki imajo posestva ali pa so ime-
li službo doslej drugje.

Green za Roose-
veltovo upravo
Socialni program bo šel
naprej ne glede, kdo
je izvoljen
Washington. — (FP) — Pred-
sednik Ameriške delavske fede-
racije William Green je na kon-
venciji Ženske strokovne lige
prenečel vse, ko je posegel izo-
ven svojega spisanega govora
in indorsiral Rooseveltovo admi-
nistracijo. To je storil tik pred
sejo eksekutivne Ameriške delav-
ske federacije.
Konvencijo in druge je ta
Greenov korak presenetil še po-
sebnost vlad tega, ker je komaj
prejšnji teden poslal okrogno pi-
samo vsem centralnim unijam in
državnim delavskim federaci-
jam, v katerem jih je svaril pred
poseganjem v politiko in urgiral,
naj se drže federacijske "ne-
strankarske politike".
Green je indorsiral Roosevelt-
ovo administracijo s sledečimi
besedami: "Na noben način ne

Prizor iz protestnih demonstracij belgijskih vojnih veteranov v Bruslju, ki jih je izzvalo na-

Prizor iz spopada med stavkarji in stavkocazi v Rockwoodu, Tenn., kjer je izbruhnila stavka nogavičarskih delavcev.

memno spremeniti sedanjega ve-
likega in naprednega socialnega
gibanja. Mi smo bili inspirirani
in vžigani po vodstvu, katerega
nam je naklonila usoda in kate-
rega hočemo nadaljevati brez
spremembe."
Ko je bil pozneje vprašan, če
je s tem indorsiral Roosevelta in
njegovo demokratsko admi-
nistracijo, je odgovoril: "Ne vem,
kako naj se to drugače tolmači".
Vse to pomeni, da se je Green
končno le premislil in šel v ta-
bor "nestrankarske" delavske li-
ge, katero so ustanovili pred ne-
kaj tedni John L. Lewis, pred-
sednik rudarske unije, George
L. Berry, predsednik unije tis-
karjev, in Sidney Hillman, pred-
sednik krojaške unije ACW. U-
stanovili so jo z izrecnim name-
nom, da podpirajo Rooseveltovo
kandidaturo.
Green je tudi rekel, "da bo šel
razvoj programa socialne zaštite
naprej, ne glede kdo bo izvoljen.
Po mojem mnenju ne more ni-
kdo, pa bile to politične volitve
ali pa program katerekoli politi-
čne skupine, ki je slučajno na
krmlju, ustaviti tega mogočnega
gibanja, ki je zajelo srce in ra-
zum ameriškega ljudstva."

Navajal je tudi številke, ki po-
kazujejo, da so bile delavke in
otroci najbolj udarjeni radi raz-
veljavljenja NRA. Od takrat
stalno narašča otroško delo in se
širijo znojnice tovarne.

Sodnik smrtno povozil
mladeniča v Chicagu
Chicago. —Municipalni sodnik
Jay A. Schiller je zadnji petek
do smrti povozil 20-letnega
Henryja Nelsona, nameščena
Commonwealth Edison Co., na
Lake Shore Drivu in Roscoe st.
Sodnik je izjavil, da ga je drugi
avto sunil od zadaj v hipo, ko
je fant v teku zelenega signala
korakal čez ulico.

Dve gaskonjski
"Moj oče," je pripovedoval
neli Gaskonjec, "ima tako vo-
jaško zunanost, da se samega
sebe prestraši, kadarkoli pogle-
da v ogledalo."
Neki Gaskonjec je zbežal iz
bitke — samo zato (se je ba-
hal), da si ne zapravi priložno-
sti za prihodnji boj.

Mornarji na vzhodu in zapadu nepokojni

prej. Stavkarji pravijo, da je to
posledica neizvedenega moštva,
skebov, ki so srečni, da ni pri-
šlo do nezgode na visokem
morju.

ZAHVALA

Podpisana se prav pristrčno
zahvaljujem vsem prijateljem
in znanec in še posebno na-
šim hčeram, ki so nama pri-
redili krasno zabavo ob najini
25 letnici našega zakonskega
življenja, ter so tako fino vse
organizirali. Na predvečer na-
ju so odpeljali v bližnje mesto
k našim botrom kjer smo poča-
si med seboj kramljali in se
nam ni prav nič nikamor mudi-
lo. Prevažali so naju okrog z
avtomobilom tako dolgo, da se
je napravil mrak. Ko je pa pri-
šel čas so naju hitro naložili v
svoj avto in smo se počasi pri-
deli pomikati proti našemu do-
mu, vabil sem jih naj gredo z
nam na naš dom, pa niso bili
nič zadovoljni, in so rekli da je
bolje ako gremo na njih dom.
Prišedši pred hišo je bila tema
in zato smo počasi stopali po
stopnicah, ko pa je botra od-
prla vrata je rekla moji ženi:
"Prižgi svetilko", in ko se je
posvetilo po hiši smo videli, da
so bile vse sobe polne prijate-
ljev in vsi so se pričeli pomikati
proti nama. Mi dva pa izredno
presenečena sta ostala trda ka-
kor drvo in v tem trenutku se je
iznašal mali sinček pred nama
s cvetlicami v rokah v zname-
nje proslave nama in tako na-
ma je sestrična pripela cvetli-
ce na prsa predno sta se do
dobra zavedala. Ozrem se na le-
vo in vidim veliko mizo oblože-
no vse polno z dobrimi jedili h
kateri so naju posedli in nama
pričeli segati v roke in nama
vohčeli, da bi še dolgo živela.
Čudno, da se ni podri pod po-
nogami, kolikor nas je bilo, kot
užigalice smo bili natičeni in
sobah. Nato se je začela zaba-
va, jedila in pijača in šele te-
daj sta se zavedala kje sta in
kaj se prav za prav dogaja. Ko
smo se malo okrepčali se je o-
glasil John Bole s svojo harmo-
niko a pomagacem Ig. Tomšič-
em, ter sta nam igrala prave
vesele komade. Vse je bilo po-
konel in veselo, sukali smo se,
da so se nam čela potila, čas je
prehajal in prišlo se je daniti,
nato so naju ženske pregovori-
le, da se malo odstraniva, da
bodo počistile prostore in tako
nas je boter Tomšič spravil in
odpeljal s avtom na njih dom.

Na tem mestu se ponovno
srčno zahvaljujem hčeram,
prijateljem in znanec, ki so
poskrbeli, da je bila miza oblo-
žena in da smo se resnično iz-
vrstno dobro imeli sledečim:
Mr. in mrs. Mary Novak, mr.
in mrs. Svitani, mr. in mrs.
Frances Zele, mr. in mrs. Mary
Tomšič, mr. in mrs. Ivana
Krulc, mr. in mrs. France Čes-
nik, ko so nama prinesle krasna
darila. Nadalje lepa hvala pri-
jateljem in njih soprogam za
krasna darila in sicer: mr. in
mrs. Adolf Kirm, mr. in mrs.
Frank Kiren, mr. in mrs. Mi-
chael Hily, mr. in mrs. Frank
Krulc, mr. in mrs. Tony Kiren,
mr. John Adam, mr. in mrs.
John Zigman, mr. in mrs. Frank
barbič, mr. in oče Bevec, mr.
Koklič, mr. in mrs. John Gr-
movsek, mr. in mrs. Frank
Česnik, mr. in mrs. Julius Pi-
kard, mr. Frank Drenik, mr. in
mrs. Jacob Kocjan, mrs. Frances
Frank, mr. in mrs. Bob Kocjan,
mr. in mrs. Ignac Tomšič, Jr.,
mr. John Bole, mrs. Frances
Novak, mr. Joe Novak, miss
Josephine Pleskovich, mr. in
mrs. John Troha, mr. in mrs.
Frank Sterle, mrs. Mary Sed-
mak, mr. in mrs. Batista, mr.
John Kiren, mr. Majzel in mr. in
mrs. Adolf Tomšič. Lepa hvala
vsem skupaj, nikdar vaju ne bo-
va pozabila in tako ostaneva va-
ša prijateljca: Mr. in mrs. Joe
Delost, Box 223, Strabane, Pa.
— (Adv.)

La Guardia odklo-
nil obisk Nemčije
Washington, D. C. — Nemška
nacijska vlada je povabila pred-
stavnika ameriških županov na
mednarodno konferenco lokalnih
oblastnikov, katere se vrši me-
seca junija v Berlinu. Ameriška
vlada, ki je prejela povabilo, ga
je poslala newyorškemu županu
La Guardiji, ki je predsednik a-
meriške županske konference,
toda La Guardia je povabilo od-
ločno odklonil s pripombo, da
vsaka konferenca demokratičnih
gostov v nacijski Nemčiji bi bi-
la komedija.

V Zenevi se bo nadalje-
vala ofenziva proti
Mussoliniju
(Nadaljevanje s 1. strani.)
Abesinija podjarmljena, priprav-
lajo na odhod domov. Med temi
sta Mussolinijeva sina, Bruno in
Vittorio, kakor tudi grof Ciano,
set fašističnega diktatorja. Dru-
gi vojaški častniki se tudi želijo
vrniti v Italijo.

Jeruzalem, 11. maja. — "De-
ževje in strupeni plini so zlomili
naši odpor," je izjavil bivši abe-
sinjski cesar Selassie pred časo-
pisnimi poročevalci. Dalje je re-
kel, da se je odločil za beg iz Ad-
dis Ababe, ko je uvidel nevar-
nost, da bodo italijanski letalci
z bombami razdeljali mesto. "Mo-
ja navzočnost v Addis Ababi ali
v katerem drugem abesinskem
mestu je tvorila resno nevar-
nost ne samo članom moje dru-
žine, temveč tudi prebivalstvu
n številnim tujcem, ki so
lokal italijansko bombardiranje
Harrarja. Ostali bi v Abesiniji, a-
ko bi vedel, da bi bilo to v intere-
su ljudstva. Te možnosti ni bilo,
zato sem odšel, da bom lahko v
tujini nadaljeval delo, da se za-
ščiti neodvisnost Abesinije."

Federalna pomoč
za starčke in sirote
(Nadaljevanje s 1. strani.)
zakonu, ki bo pričel funkcion-
irati šele prihodnje leto kolikor
se stopnjevalnih prispevkov za
starostno zavarovanje tiče, se
je pričelo oglašati vedno več
kritikov. Mnogi menijo, da je
predpisano zavarovanje, ki je
v resnici nekakšen hranilni na-
črt za starost, neizvedljivo, ker
določa kopičenje velikanskih
rezerv na račun kupne sile de-
lavstva. Frazier-Lundeenov na-
črt se jim zdi veliko boljši.

Ce ostane sedanjí zaščitni
zakon v veljavi, bo vlada mo-
rala še dolga leta subvencirati
državne penzijske zakone. Po
mnenju nekaterih bo vzelo od
25 do 50 let, od ene do dveh
generacij, predno bo predpisa-
no zavarovanje v resnici nudilo
zaščito na stara leta.

Mornarji na vzhodu
in zapadu nepokojni
(Nadaljevanje s 1. strani.)
razuma s stavkarji, katerega so
bili prej odobrili in pristali
na končanje stavke, ako načrt
sprejmejo tudi vodje mednarod-
ne unije.
Zadnje dni so stavkarji, ki se
trdno drže, imeli to zadoščenje,
da so bili priča, ko se je ladja
Californija vrnila s skebi v pri-
stanišče radi polomljenega stro-
ja. Na morje je odpeljal nekaj ur

DOBRO OBDELANA
10 akrov farma, za kokošo rejo,
sadje, trte in takozvana zelenja-
ve farma, ob trdi cesti poleg me-
sta La Salle. Veliko kokošnjakov
in druge oprave. Za ceno vpra-
šajte: Mrs. Cross, R. R. 1, La
Salle, Ill.
— (Adv.)

Ali ste naročili na dnev-
nik "Prosveta"? Podpišajte
svoj list!

Dolina meseca

ROMAN

Spiral JACK LONDON—Prevedeni Vladimir Lovčič

"Oh, kako krasno je imeti v takem podnebu na prebitek vode!" je vzklila Saxon.

"In nikar se ne boj, da bi ti je kdaj zmanjkalo. Tudi če bi te dež ukanil, imaš tik tu zraven Sonomski potok. Nič drugega ni treba, kakor da postaviš motorno sesalno."

"A tega ne bo nikoli, Billy. Ondas sem govorila s Thompsonom iz Redwooda, ki živi v tej dolini že od tri in petdesetega leta. Pravi, da ni bilo še nikoli slabe letine zaradi suše. Na dež se zmerom lahko zaneseva."

"Dajva, pošajva malo na izprehod," je rekel zdajci. "Saj menda utegneš?"

"Prav, če mi boš povedal, kaj te teži."

Naglo se je ozrl nanjo.

"Nič," je zagodrnjal. "Pač — nekaj že. Saj je vse eno, prej ali slej bi itak zvedela. Strazrega Chavona bi morala videti. Njegov obraz je tako dolg, da ne more več hoditi, ne da bi s koleni trkal v brado. Njegov zlati rudnik pojema."

"Zlati rudnik!"

"I pa, njegova ilovnica. Saj je isto. Opekarna mu plačuje vatel po dvajset centov."

"To pomeni konec tvoje voznike pogodbe." Saxon je zagledala nesrečo v vsej njeni ogromnosti. "In kaj bo z opekarnarji?"

"Strašno so prepredeni, čeprav nikomur nič ne povedo. Razposlali so ljudi, ki so teden dni povsod po hribih kopali jame, in tisti japonski kemik je vse noči sedel in analiziral, kar so mu nanosili. Ilovica, ki je potrebuje, je čisto posebna vrsta, in te ne najdeš povsod. Večkrat so se takrat vražje zmotili v svojem poročilu o Chavonovi ilovnici. Morda so bili zanižani pri vrtnanju. Vsekako jih je račun ukani, zakaj ilovice ni toliko, kakor so oni mislili. A to naj te nikar ne skrbi. Bo že kako. Saj ne moreš pomagati."

"Pač," je vztrajala Saxon. "Ramone ne bova kupila."

"To ti ni prav nič mar," je odvrnil. "Tisti, ki jo kupuje, sem jaz, in njena cena ni nič v primeru z visoko igro, ki jo igram. Seveda, svoje konje bi lahko vsak čas prodal. A potem mi ne bi več služili denarja, in ta pogodba z opekarno je bila res mastna."

"Kako pa, če bi mogel dobiti pri cestnem delu za pokrajinsko upravo kaj posla zanje?" ga je spomnila.

"O, tudi na to mislim. Gledam in čakam prilike. Upanje je, da bo kamnolom spet pričel z delom, in tisti, ki je vozil zanj, se je preselil v Puget Sound. In nazadnje, kaj pa de, če bi tudi res moral prodati večino konj? Saj imam tebe in zelenjavo. To je zanesljivo. Nič hujšega se nama ne more zgoditi, kakor da nekaj časa ne bova več tako naglo napredovala. Življenja na deželi se prav nič ne bojim. Na vse sem pazil, ko sva romala okoli. In ni ga kraja izmed vseh, kar sva jih videla spetoma, da se ne bi upal skočiti vanj in spraviti kake reči v tek. Nu, kam bi rada jahala?"

DVAINDVAJSETO POGAVJE

V skok sta zdirla skozi les, zagrmela čez mostič in minila "Zavetje Trillium", preden sta zavila navkreber v kanjon Divje vode. Saxon je bila določila za cilj izleta "avoje" polje na velikem odrastku Sonomskih gora.

"Poslušaj, ko sem davi jahal po Ramonu, mi je prišla velika reč na um," je rekel Billy, ki je bil za nekaj časa odgnal svoje skrbni zastran ilovnice. "Saj veš — tistih sto štirideset orolov! Spotoma sem srečal mladega Chavona in — sam ne vem, zakaj — najbrže za šalo vprašal sem ga, kako misli, ali bi mi dal stari teh sto štirideset v najem. In kaj meni, kaj mi je odgovoril? Rekel je, da stari sploh ni lastnik. Sam je imel vso reč v najemu. Zato sva

zmerom videla njegovo živino, kako se je pasla tam. To je samo klin v njegovem posestvu, zakaj na treh straneh je vsa zemlja njegova.

Nato srečam Pinga. On pravi, da je lastnik zemlje Hilyard in bi jo rad prodal, a da stari Chavon nima toliko denarja. Tedaj sem se na povratku zgledal pri Payneu. Pustil je kovčgo — neki konj ga je brcnil v hrbet, pa se ne more in ne more popraviti — in zdaj začne mešetariti s posevki. Seveda, je rekel, Hilyard bi prodal in mu je že tudi prijavil svoje zemljišče. Chavon je zemljo prepasal in Hilyard mu je ne da več v zakup."

Ko sta se vzpela iz kanjona Divje vode, sta obrnila konja in se ustavila na robu, od koder sta imela razgled na tiste tri goste obraščene kopce sredi toli zaželenih sto štirideset orolov. "To bo še najino," je dejala Saxon.

"Seveda bo," je z neskrbno gotovostjo pritrdil Billy. "Tisti veliki opečnati hlev sem si še enkrat ogledal. Kakor ustvarjen je za čredo konj in tudi nova streha bo stala manj, nego sem mislil. A zdaj, ko ni z ilovico nič, ni niti za Chavona niti zame govora o takojšnji kupitji."

Ko sta prihajala na Saxonino polje, o katerem sta bila zvedela, da je last Thompsona iz Redwooda, sta privezala konja in peš krenila navkreber. Thompson, ki je grabil pravkar pokošeno seno, ju je odkril in pozdravil. Bil je jasen, miren dan in solčna pripeka ju je naglala iskati zavetja v gozdu onkraj polja. Tam sta zagledala komaj vidno stezo.

"To je kravja steza," je rekel Billy. "Stavim, da se skriva nekje med tem drevjem majhen pašnik. Poišči ga."

Cez četrt ure se je pokazala nekaj sto čevljev višje na bregu odprta, travnata jasa. Večina tistih sto štiridesetih orolov je ležala pod njima, dve milj daleč, a vrhovi treh kopcev so bili z njima v enaki višini. Billy je obstal, da bi se razgledal po zaželeni zemlji, in Saxon je stopila k njemu.

"Kaj je to?" je vprašala, kačič proti kopcem. "Tamle gori, na levi strani malega kanjona, na najbolj oddaljenem kopcu, pod tisto jelko, ki visi naprej."

Billy je zagledal belo zarezo v steni kanjona. "Tega ne razumem," je dejal, opazujoč zarezo. "Mislim, da je poznana vsako ped te zemlje, a tegale nisem še nikoli videl. Se v začetku zime sem bil prav tam, na vrhu kanjona. Strašno divje je. Stene kanjona so strme kakor zidovi in vse poraščene z gozdom."

"Kaj je to?" je vprašala. "Usad?"

"Najbrže — zaradi hudega dežja. Če se ne motim — Billy je območnik. Tako napeto je gledal, da je pozabil nadaljevati. "Hilyard zahteva trideset dolarjev za oral," je spet pričel, brez zveze s pravkaršnim razgovorom. "Dobra zemlja, slaba zemlja, kakor nanese, trideset za oral. To je štiri tisoč dve sto. Payne je v zemljiški stroki še novinec; pregovoril ga bom, da mi pusti polovico provizije in doseže kar moči ugodne pogoje. Gav Jam nam lahko spet posodi tiste štiri sto in jaz dobim denar na svoje konje in vozove."

"Ali misliš danes kupiti?" ga je podražila Saxon.

Njene besede so segle Billyjevi misli komaj do roba. Pogledal jo je, kakor da je slišal, kaj je rekla, a že v naslednjem trenutku je spet pozabil nanjo.

"Z glavo je treba delati," je mrmral. "Z glavo. Če ne napravim dobre kupitje —"

Krenil je po kravji stezi nazaj, se spomnil Saxon in zaklical preko rame:

"Stopi. Podvizajva se. Jahati moram tja, da vidim."

(Dolje prihajate.)

a malo jih je, ki se naučijo tudi sami misliti in razumeti.

Izgubljeni na nemirnem morju

Zdaj pa k potovanju!! 18. avgusta smo torej zavozili iz Manchestera skozi kanal na odprto morje. Ves čas, odkar sem se bil ukrcal pred zimo, smo imeli samo lepo vreme in mirno ali pa le malo razburkano morje. Stvar je postajala že dolgočasna, ker tudi lepega in dobrega se mornar hitro naveliča.

Takoj, ko smo odpluli iz Liverpoola, smo dobili slabo vreme, kako smo si ga le mogli želeli! To ti je pihalo in zavijalo nad nami, da je bilo veselje in ob straneh je butalo in udarjalo in stresalo prav kakor se spodobi. Brod se je pa prav lepo in majestozno majal in se valjal, da smo se morali loviti in upogibati in balancirati tako, da so nas kmalu noge zbolele. Slednjič smo dobili za spremembo pravi, pravcati vihar, ki pa ni trajal dolgo in nam tudi ni napravil nobene škode. Potem smo imeli malo mirnega vremena, pa spet malo bum-buma do 4. novembra, ko smo imeli spet kratak a močan vihar. Potem se je vse spet malo umirilo in v nedeljo 5. novembra, ob 2. popoldne, ko smo vozili v sicer dosti lepem vremenu, a po močno razburkanem morju, smo opazili pred nami brod s štirimi jambori, ki je s signali klical na pomoč. Ko smo se približali, smo opazili, da sta prednja jambora zlomljena, enako nos broda, da so jadra deloma pretrgana in da je ladja že v zelo slabem stanju. S signali so nam povedali, da se že tretji dan potapljajo, da je prejšnji dan neki mimovozelci parobrod brzojavil za pomoč, da se jim je naznanilo, da sta dva broda ameriške vojne mornarice že na potu, da pa ne morejo več čakati, ker nevarnost obstoja, da se vsak čas brod potopi, a morje da je silno valovito in v njih rešilni čoln razbit. Trebalo je torej takojšnje pomoči in na našem brodu so se pričele priprave.

Reševanje iz valov

Opisati dejanja, suha dejanja, ni ravno težko, toda opisati čuvstva ljudi, ki so pri tem prizadeti, ves njihov nepopisni pogum in brezbriznost mornarjev pred nevarnostjo in smrtjo, tega pa ni mogoče opisati. Samo poizkusil bom.

Visoki valovi so butali ob naš brod, ki se je strašno zibal. Naša ladja je bila prazna, torej zelo visoka, zato je bilo tudi zelo težko in nevarno spustiti rešilni čoln s štirimi ljudmi v morje. Med spuščanjem je čoln dvakrat udaril ob steno broda, a hvala hitrim in močnim rokam štirih junakov, ki so bili v njem, ni se razbil. V čolnu so bili prvi in tretji častnik, prvi in drugi krmilar. Prva dva iz Dubrovnika, druga dva iz Boka Kotorske.

Ko so osyobodili čoln vseh vrvi, ki so ga vezala z brodom, so ga valovi odnesli kar sami daleč po morju. Nam pa, ki smo ostali na ladji, so srca močno vtrepetala: ali bodo dospeli? Ali se sploh še vrnejo na brod?

Naša ladja je morala med tem ves čas neprestano voziti naprej, nazaj, vse okrog potaplajočega se broda, ker če bi se naš stroj ustavil, bi bil tudi naš brod izpostavljen nevarnosti, da se razbije. Morje je bilo, to se mi je vsaj v onih trenutkih zdelo, skrajno viharo, nemirno in valovito. Ker se je ladja strašno zibala, sem se uprl s hrbtom ob sijon in z nogami ob palubo, nastavljal daljnogled in gledal za čolnom, ki se je bolj in bolj oddaljeval. Zdaj sem ga videl visoko gori, na hrbtu visokega in dolgega vala, pa je kar nenadno izginil, kako bi se bil potopil. S strahom opazujem dalje in spet ga vidim na vrhu drugega vala. Vidim ga, kako dospe pod krmo potaplajočega se broda. Vidim, kako mu od tam vržejo takozvani "boce", pa še drugo, močnejšo vrvi in še vidim, kako skoči iz broda človek v razburkano morje. Dolgo in mučno so delali, preden so dobili v čoln vseh sedem ljudi, izmed katerih je bil eden star okoli 60 let, a drugi ni znal plavati in se je bal morja. Dvakrat so izgubili stik z brodom, vrvi so jim pokale in nevarnost, da se čoln

razbije ob boku broda, je bila velika. Vendar v teku dveh ur so bili vsi srečno v čolnu. Potaplajoči se brod se je imenoval "Albert W. Robinson", bil je iz Bostona, nosil je 1200 ton in potoval iz Norfolk v New York. Kapitan je zadnji zapustil ladjo in jo zažgal, preden je skočil v morje. Čoln se je zdaj hitro oddaljeval od broda, iz katerega se je vlekel gost oblak dima na vse strani. Preostalo je še izvršiti najvažnejši in najnevarnejši del podjetja in sicer: vkrčiti rešene ljudi na našo ladjo. Vkrčiti ljudi je lahka stvar, če je morje mirno. Je pa zelo težka in nevarna, če je morje razburkano. Kapitan broda je mirno dajal povelja. Vrhovni mašinist je tekal zdaj k stroju, da vidi, če je vse v redu, zdaj na palubo, če je kaj treba. Naročil je naj pripravijo olja, da bi ga vrgli v morje, ker olje ublažilo in odvajal udarce morja in še posebno služil ljudem, ki plavajo proti brodu, da sklizne val morja preko njih in da jih ne pograbi in ne udari z njimi ob steno ladje. Vodja palube je pripravil vse potrebno za reševanje: vrvi, rešilne pasove in sileno. Vsa posadka se je zbrala na desni strani palube in s strahom in napetostjo gledala proti bližajočemu se čolnu.

Napoleod — vsi rešeni!

Kapitan je manevriral z brodom tako, da se je približal čolnu in da je bil ta na strani broda, zavarovani od vetra in valovja. Ko je bil čoln oddaljen kakih 40 m, so mu vrgli "boce", ki so ga v čolnu srečno ujeli in kmalu potegnili k sebi še močno vrvi. Videli smo, kako je eden od njih nataknil vrvi pod rame in se pogljal v morje. Napetost in strah na ladji sta dosegla višek! Na palubi so vlekli vrvi proti brodu; šefmašinist je kričal: "Vrzi olja, vrzi še, še!" Moža so pritegnili pod brod. Pride val, ki grozi, da udari z njim ob ladjo. Pritegnemo jo in, hvala Bogu, že je dosegel vrvi in sedaj si sam pomaga, da spleza na krov. V čolnu ostane še deset ljudi. Da bi le šlo z vsemi kakor s tem prvim! Pa po prvem uspehu je ljudem odleglo, napetost je popustila in delo je šlo dalje skoraj brez strahu in tu pa tam tudi že med smehom. Mornar je pač tak, strah se ga ne drži dolgo in se ga tudi ne sme! Na brod smo izvlekli že vseh sedem ljudi posadke, zdaj že živo gorečega Alberta W. Robinsona. V čolnu so ostali le še naši štirje fanti, ki so pa hoteli rešiti tudi čoln. Noč se je že bližala in celo kapitan jim je prigovarjal, češ, da je nevarno: naj pustijo čoln in naj rešijo življenje. Pa ohrabreni po dosedanjih uspehih, niso mornarji čutili trudnosti in pričelo se je silno težko delo. Treba je bilo dvigniti čoln skupno z njimi. Ni šlo. Težak in nevaren je boj z elementi, včasih celo neusmiljen. Nad uro so se trudili, da bi spravili čoln pod žerjave — zaman. Vedno bolj jih je razburkano morje odganjalo ter jih prisililo, da so odnehali.

Med tem se je že povsem stemnilo in daleč smo zagledali luči, ki so se bližale. Bila sta broda ameriške vojne mornarice, ki sta prihajala na pomoč. Uradnik brezčičnega brzojava je pridno korespondiral z njima ter jima razlagal položaj.

Junakom v čolnu pa je nenadna moč valov pretrgala vrvi in vedno večji in močnejši valovi so jih mahoma odnesli daleč v temo. Eden izmed vojnih brodov je privozil v bližino in posvetil z reflektorji, drugi pa se je takoj zopet odstranil.

Naš brod se je kmalu približal izgubljenemu čolnu. Fantje v čolnu so tudi imeli kmalu spet vrvi pri sebi. Zdaj ni šlo več, da bi ohranili čoln, ampak le da bi rešili junake v njem. Obešeni v zanjko vrvi so drug za drugim poskakali v morje, in kakor druge smo spravili še nje srečno na brod.

Ko je bil zadnji na varnem, smo dali vojni ladji, ki je krožila v bližini, z Morsejevim aparatom naslednje na znanje: "Everybody saved. Good bye!" In stroj je spet zapel a polno silo in brod se je začel pomikati proti Philadelphiji. Za nami je pa gorela velikanska, krasna bakla in razsvetljevala morje daleč na okoli.

Mary Zuk, ki je bila izvoljena v mestni svet v Hamtramit Mich., na listi delavske stranke.

V hribih

Brudec, ki sedel v avtomobilu v vaški krčmi, zlovoljno čepi neki vaščan za sosedno mizo. Ker ni od nikoder postrežbe, potrkta tujec nestrpno po mizi.

"No, boste pa lahko dolgo čakali," je menil možak za drugo mizo. "Žena je ravno v hlevu in krmi prašiče."

"Kaj mar ni krčmarja pri hiši?"

"Pač... to sem jaz."

Kakor v gozd —

Stric Pavle se nikakor še ne mra prištevati k starejši generaciji.

Zadnjič je v tramvaju neka dama rekla svoji hčerki: "Lizi-

ka, daj, lepo vstani, da bo gospod lahko sedel!"

Stric Pavle se je pa odzval: "Da so se vsi sopotniki zamejali!"

"Kar sedi, Lizika, in poslušaj svojo babico, da še prav lahko stojim!"

Predrago

Vengarjev Cene je bral, radij ozdravi nekatere bolezni. Ondas stopi v lekarno.

"Deset dek radija bi kol stalo?"

"Svojih sto milijonov," odgovori lekarnar, ne da bi tren očmi.

"Če je tako, mi pa dajte en cent smrekovih sladkorjev, ker sem namreč prehlajen."

NAROČITE SI DNEVNIK PROSVETA

Po sklepu 10. redne konvencije se lahko naroči na list Prosveta in šteje eden, dva, tri, štiri ali pet članov iz ene družine ki eni naročnik. Prosveta stane za vse enake, za člana ali članice \$6.00 za eno leto in nino. Ker pa člani še plačujejo pri acementu \$1.20 za tednik, se jim bo šteje k naročnin. Torej sedaj ni vzroka, reči, da je list predrag za S. N. P. J. List Prosveta je vaša lastnina in gotovo je v vsaki družini, ki bi rad čital list vsak dan. Cena lista Prosveta je:

Za Zdrul. države in Kanado \$6.00	Za Cincro in Chicago je.....
1 tednik in..... 4.50	1 tednik in.....
2 tednika in..... 2.00	2 tednika in.....
3 tednike in..... 2.40	3 tednike in.....
4 tednike in..... 1.20	4 tednike in.....
5 tednikov in..... nič	5 tednikov in.....
Za Evropo je..... \$9.00	

Izpolnite spodnji kupon, priložite potrebno vsoto denarja ali Order v pisnu in si naročite Prosveto, list, ki je vaša lastnina.

Pojasnilo:—Vselej kakor hitro kateri teh članov preneha biti član ali če se preseli proč od družine in bo zahteval sam svoj list tednik, moral tisti član iz dotične družine, ki je tako skupno naročena na Prosveto, to takoj naznaniti upravništvu lista, in obenem doplačati vsoto listu Prosveta. Ako tega ne stori, tedaj mora upravništvo list datum za to vsoto naročniku.

PROSVETA, SNPJ, 2657 So. Lawndale Ave., Chicago, Ill.

Priloženo pošiljam naročnino za list Prosveto vsoto \$.....

1) Ime.....Čl. družina \$.....

Naslov.....

Ustavite tednik in ga pripilite k moji naročnini od sledečih članov družine:

2).....Čl. družina \$.....

3).....Čl. družina \$.....

4).....Čl. družina \$.....

5).....Čl. družina \$.....

Mesto.....Država.....

Nov naročnik.....Star naročnik.....

TISKARNA S.N.P.J.

SPREJEMA VSA

v tiskarsko obrt spadajoča dela

Tiska vabila za veselice in shode, vizitnice, čestitke, knjige, koledarje, letake itd. v slovenskem, hrvaškem, slovaškem, češkem, nemškem, angleškem jeziku in drugo.

VOĐSTVO TISKARNE APELIRA NA ČLANSTVO

S.N.P.J., DA TISKOVINE NAROČA

V SVOJI TISKARNI

Vas pojasnila daje vodstvo tiskarne

Cene umerne, unišajo delo prve vrste

Pišite po informacije na naslov:

S.N.P.J. PRINTERY

2657-59 SO. LAWNDALE AVENUE

Telefon Rockwell 4904

CHICAGO, ILL.

Tam se doba na željo tudi vse ostale stvari

Pismo starega mornarja

Iz Manchestera in Liverpoola.—
Na pomoč tonečim!

18. avgusta smo se odpeljali iz Manchestera proti Philadelphiji.

Manchester je milijonsko mesto, na Angleškem menda tretje po velikosti in po številu prebivalcev. Je središče velike industrije železa, jekla in bombaževine. Vse polno je tu predilnic, tkalnic in raznih tovarn. Poleg tega je pa še mnogo tovarn za parne in eksplozivne stroje. Mesto samo je, kakor vsa druga angleška mesta, lepo, čisto, udobno a enolično. Od mesta do morja je velik kanal, ki se imenuje "Bridgewaterkanal". Ko sem se vozil prvič po Panamskem prekopu in videl vse to ogromno delo, sem mislil, da je to pač največje delo na svetu. Primerjal sem celo to delo tehnike z Goethejevim "Faustom". Oba Nietzschejevim "Zaratustro" v poeziji in sem mislil, da je to že višek vsega, kar lahko človek sploh doseže. Vendar sem izprevidel, da je kanal od Manchestera do Liverpoola še nekaj

večjega, popolnejšega, ekoro nerazumljivega.

Ker leži Manchester precej visoko nad morjem, bi torej morala ladja voziti z vso ogromno težo, ki jo nosi (do 12,000 ton) navkreber. Da se to omogoči, je kanal zgrajen tako, da ima na petih krajih močne zatvornice, ki držijo vodo vedno na isti višini. Ko ladja dospe do take zatvornice, se ustavi. Za njo se zapre druga zatvornica in ladja se nahaja kakor v kakem bazeinu. Ko je zadaj ladje vse dobro in trdno zaprto, izpustijo vodo od gornjega dela kanala in ladja se prične dvigati, dokler ni na isti višini kakor voda v naslednjem delu kanala. Potem se zatvornica pred ladjo odpre in ta potuje dalje. Takih bazenov, ki se imenujejo "Lock", je pet in ladja se na tej poti dvigne za 40 m. To bi bilo nekaj podobnega kakor pri Panamskem kanalu, samo da je vse višje, večje in popolnejše. Kar me je pa pri Manchesterem kanalu najbolj iznenadilo in zadivilo, je tole: visoko nad kanalom in preko njega so izpeljani mostovi za železnice, tramvaje, za ljudski promet in čuj! — tudi za ladje. Mostovi (naštet sem jih sedem), so zgrajeni visoko nad kanalom, tako da se ladja s svojimi visokimi jambori lah-

ko nemoteno vozi pod njimi, a eden izmed njih služi le prometu malih ladij, tovarnim povodnim kasonom, ki se imenujejo "Lighters" (v Trstu: maona). To je res čudovita zamisel: kanal-visoko nad kanalom!! Pa to še ni vse! Razen že omenjenih, nepremičnih mostov je tu še nebroj malih mostov, ki se odpirajo in spet zapirajo, kakor to baš zahteva promet, in med temi sem opazil in pozneje tudi točno pregledal in preštudiral enega, ki je služil kot kanal. Kanal, ki se po volji odpira in zapira in premika, reka, ki teče kakih 15 m nad Manchester-skim kanalom in ki se po potrebi na obeh straneh zapre z zatvornicami, most se prav tako zapre in izgleda, kakor velik kopalni bazen. Vsa ta ogromna naprava se prične premikati in vrteti tako dolgo, da odpre pot in da se spodaj večja ladja lahko mirno pelje mimo.

Mnogo je ljudi, ki gledajo to delo, ki vse to opazujejo in uporabljajo a malo jih je, ki tudi mislijo, se potrudijo razumeti in razumijo, koliko genija, pameti, trde vztrajnosti in poguma je bilo treba, da se je vse to dogradilo. Mnogo je ljudi, ki citajo dela velikih umov, a malo jih je, ki jih tudi razumejo; ker mnogo je ljudi, ki se učijo,